

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทนำ

ในบทนี้ผู้วิจัยจะทำการสรุปผลการศึกษาทั้งหมด เพื่อให้ทราบถึงใจความสำคัญของหลักการให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ และสิทธิข้างเคียง และสรุปผลการวิเคราะห์ถึงความเป็นไปได้ในการให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในเสียงขับร้องและเสียงขับร้องที่ถูกคัดแปลง โดยเครื่องมือดิจิทัล รวมถึงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเสียงทั้งสองประเภทดังกล่าวด้วย

5.1 บทสรุป

กฎหมายลิขสิทธิ์เป็นกฎหมายที่มุ่งเน้นให้ความคุ้มครองแก่ผู้สร้างสรรค์ ที่สร้างงานออกสู่สังคม โดยการใช้ความคิดของตน ใช้ความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ จิตวิญญาณ ตลอดจนการลงทุนลงแรง ความวิริยะอุตสาหะในการสร้างงานนั้น แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีการคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ จึงมีการให้ความคุ้มครองผู้สร้างสรรค์โดยมีการจำกัดระยะเวลา กฎหมายค้ำประกันว่าเมื่อผู้สร้างสรรค์ได้ใช้ประโยชน์จากงานนั้นจนคุ้มค่าแล้ว จึงมอบให้สังคมได้ใช้ประโยชน์ต่อไป สำหรับงานที่ไม่ใช่งานอันมีลิขสิทธิ์ แต่มีความเกี่ยวข้องกับงานลิขสิทธิ์ สิ่งนี้จะได้รับความคุ้มครองในฐานะสิทธิข้างเคียง ซึ่งตามหลักกฎหมายลิขสิทธิ์แล้ว สิทธิข้างเคียงจะแบ่งเป็น สำหรับงานที่ไม่ใช่งานอันมีลิขสิทธิ์ แต่มีความเกี่ยวข้องกับงานลิขสิทธิ์ สิ่งนี้จะได้รับความคุ้มครองในฐานะสิทธิข้างเคียง ซึ่งตามหลักกฎหมายลิขสิทธิ์แล้ว สิทธิข้างเคียงจะแบ่งเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่ สิทธินักแสดง สิทธิของผู้ผลิตสิ่งบันทึกเสียง และสิทธิขององค์กรแพร่เสียงแพร่ภาพ สิทธิทั้ง 3 ประเภทดังกล่าวนี้ เป็นหลักการพื้นฐานที่สนธิสัญญาต่างๆ ได้กำหนดไว้ ประเทศที่ประสงค์จะเข้าเป็นภาคีสมาชิกของสนธิสัญญาใด ก็ต้องปฏิบัติตามหลักที่สนธิสัญญานั้นกำหนดไว้ และการกำหนดให้ประเทศภาคีสมาชิกกำหนดให้ความคุ้มครองสิทธิข้างเคียง เป็นหลักขั้นต่ำที่แต่ละประเทศต้องให้ความคุ้มครอง ดังนั้น ประเทศต่างๆ สามารถกำหนดกฎหมายภายในประเทศในการให้ความคุ้มครองที่มากกว่าหลักพื้นฐานได้ เห็นได้จากการที่ประเทศไทยได้กำหนดให้งานสิ่งบันทึกเสียง และงานแพร่เสียงแพร่ภาพเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ รวมถึงสหรัฐอเมริกาได้กำหนดให้งานแพร่เสียงแพร่ภาพเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์

เนื่องจากปัจจุบันมีการสร้างสรรค์งานใหม่ๆ ออกมาอยู่เสมอในขณะที่การให้ความคุ้มครองประเภทของงานอันมีลิขสิทธิ์ยังมีอยู่จำกัด ทำให้งานใหม่ที่ถูกรังสรรค์ออกมาไม่ได้รับความคุ้มครองในฐานะงานอันมีลิขสิทธิ์เนื่องจากกฎหมายไม่ได้รองรับไว้ และจากการศึกษาถึงการให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในกรณีของเสียงขับร้อง และกรณีของเสียงขับร้องที่ถูกดัดแปลงโดยเครื่องมือดิจิทัล สามารถสรุปได้ดังนี้

5.1.1 กรณีเสียงขับร้องธรรมดา

จากที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในเสียงขับร้อง โดยศึกษาทั้งจากตำรา เอกสารงานวิจัย บทความทางวิชาการ รวมทั้งการสัมภาษณ์จากบุคคลในกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้เสียงขับร้องในการประกอบอาชีพ และบุคคลในกลุ่มตัวอย่างผู้เกี่ยวข้องกับการดัดแปลงเสียงขับร้องโดยเครื่องมือดิจิทัล ผลจากการศึกษาค้นคว้าทำให้สามารถสรุปได้ว่า เสียงขับร้องไม่สามารถได้รับความคุ้มครองในฐานะที่เป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ได้ เนื่องจากเสียงขับร้องขาดคุณสมบัติของการเป็นงานที่เกิดจากความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Originality and Creativity) ถึงแม้ว่าจะได้ทำการแปลงเสียงออกมาด้วยตนเองก็ตาม แต่เนื้อเสียงและอัตลักษณ์ของเสียงที่ถูกขับออกมานั้นเป็นสิ่งที่มิได้อยู่แล้วตามธรรมชาติ เป็นสิ่งที่มิติดตัวผู้ขับร้องมาแต่กำเนิด ผู้ขับร้องไม่ได้มีการสร้างขึ้นมาจากแต่อย่างใด อีกทั้งไม่อยู่ในประเภทที่กฎหมายลิขสิทธิ์ที่กฎหมายให้การยอมรับ เสียงขับร้องจึงไม่อาจได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ได้ เนื่องจากคุณสมบัติไม่ครบหลักเกณฑ์การได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์ตามกฎหมายไทย

แต่อย่างไรก็ตาม เสียงขับร้องสามารถได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเครื่องหมายการค้า เพราะเสียงถือเป็นเครื่องหมายประเภทหนึ่งที่สามารถขอรับความคุ้มครองเพื่อใช้เป็นกฎหมายการค้าได้ โดยผลจากการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2559 ที่ได้เพิ่มว่าเสียงถือเป็นเครื่องหมายตามกฎหมายเครื่องหมายการค้า สำหรับกฎหมายเครื่องหมายการค้าในสหรัฐอเมริกา นั้น ได้กำหนดให้เสียงสามารถใช้เป็นเครื่องหมายการค้าได้อยู่แล้ว จึงสรุปได้ว่า เสียงขับร้องสามารถได้รับความคุ้มครองเป็นเครื่องหมายการค้าได้ ทั้งตามกฎหมายไทยและกฎหมายสหรัฐอเมริกา และการขอรับความคุ้มครองเพื่อใช้เสียงขับร้องนั้นเป็นเครื่องหมายการค้า ผู้ขอต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการตามที่กฎหมายภายในประเทศกำหนด

5.1.2 กรณีเสียงขับร้องที่ถูกดัดแปลงโดยเครื่องมือดิจิทัล

จากการศึกษาวิจัยกรณีการให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในเสียงขับร้องที่ถูกดัดแปลงโดยเครื่องมือดิจิทัล ผลปรากฏว่าเสียงขับร้องที่ถูกดัดแปลงโดยเครื่องมือดิจิทัล สามารถได้รับความคุ้มครองในฐานะที่เป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ได้ เนื่องจากมีคุณสมบัติครบตามหลักเกณฑ์การได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ กล่าวคือ เป็นงานที่มีการแสดงออกซึ่งความคิด (Expression of idea) เนื่องจากเป็นการทำให้ปรากฏซึ่งเสียงดัดแปลงที่ผู้ดัดแปลงต้องการแสดงออกให้รับรู้ อีกทั้งยังเป็นงานที่เกิดจากความคิดริเริ่ม

สร้างสรรค์ (Originality and Creativity) เนื่องจากผู้ดัดแปลงได้ใช้ความรู้ความสามารถ และทักษะของตนในการออกแบบเสียงดัดแปลง และลงมือดัดแปลงโดยวิธีการต่างๆตามระบบการทำงานของเครื่องมือดิจิทัลนั้น และยังสามารถจัดให้อยู่ในงานประเภทสิ่งบันเทิงเสียง ซึ่งเป็นงานชนิดที่กฎหมายให้การยอมรับ (Type of work) ถือว่าเป็นงานที่มีคุณสมบัติครบทุกประการตามหลักเกณฑ์ จึงสามารถถือได้ว่าเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ตามกฎหมายไทย

แต่อย่างไรก็ตาม แม้สิ่งบันเทิงเสียงเป็นงานที่กฎหมายไทยกำหนดให้ได้รับความคุ้มครองในฐานะงานอันมีลิขสิทธิ์ แต่สิ่งบันเทิงเสียงก็ไม่ใช่งานอันมีลิขสิทธิ์ โดยแท้ แต่เป็นงานที่จัดอยู่ในสิทธิข้างเคียง และเมื่องานเสียงขับร้องที่ถูกดัดแปลงโดยเครื่องมือดิจิทัล มีลักษณะของการสร้างสรรค์งานตรงตามหลักเกณฑ์ของการเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ โดยแท้ทุกประการ ผู้วิจัยจึงขอเสนอให้เสียงขับร้องที่ถูกดัดแปลงโดยเครื่องมือดิจิทัล เป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ ซึ่งจะทำการเสนอไว้ในข้อเสนอแนะต่อไป

นอกจากนี้เสียงขับร้องที่ถูกดัดแปลงโดยเครื่องมือดิจิทัล ถือว่าเป็นหนึ่งในสิ่งที่สามารถขอรับความคุ้มครองให้ใช้เป็นเครื่องหมายตามกฎหมายเครื่องหมายการค้าได้ จึงถือได้ว่าเป็นเสียงขับร้องที่ถูกดัดแปลงโดยเครื่องมือดิจิทัล เป็นงานที่สามารถได้รับความคุ้มครองทั้งตามกฎหมายลิขสิทธิ์ และกฎหมายเครื่องหมายการค้า

5.2 ข้อเสนอแนะ

การใช้เสียงขับร้องเป็นสิ่งที่ต้องอาศัยความสามารถและการฝึกฝน ทั้งยังต้องใช้ความรู้ในหลักการใช้เสียง ส่วนเสียงขับร้องที่ถูกดัดแปลงโดยเครื่องมือดิจิทัล ก็ถือได้ว่าเป็นสิ่งที่ได้มาจากการใช้ความรู้ความสามารถในการใช้เครื่องมือดิจิทัลของผู้ดัดแปลง อีกทั้งยังเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ทำให้งานเพลงนั้น ได้รับความนิยม เพราะฉะนั้นจึงถือได้ว่าเป็นเสียงทั้ง 2 ประเภทดังกล่าวเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ แต่เมื่อกฎหมายลิขสิทธิ์ไม่ได้ให้ความคุ้มครองทั้งเสียงขับร้องและเสียงขับร้องที่ถูกดัดแปลงโดยเครื่องมือดิจิทัลในฐานะที่เป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ แต่ในกฎหมายเครื่องหมายการค้า นั้น เสียงทั้ง 2 ประเภทดังกล่าวสามารถได้รับความคุ้มครองให้ใช้เป็นเครื่องหมายประเภทหนึ่ง ซึ่งสามารถใช้เป็นเครื่องหมายการค้าได้ ดังนั้น เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนาทรัพย์สินทางปัญญา และสิ่งที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะโดยขอแบ่งบุคคลที่จะให้การเสนอแนะออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ นักร้อง และเจ้าของสินค้า หรือผู้ประกอบการ ดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับนักร้องผู้ใช้เสียงขับร้องในการประกอบอาชีพ คือ จะแนะนำแก่นักร้องว่าสามารถเพิ่มช่องทางในการแสวงหาประโยชน์จากเสียงขับร้องของตนได้โดยการให้บริการแก่เจ้าของสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ใดที่ต้องการใช้เสียงขับร้องเป็นเครื่องหมายการค้า

ซึ่งนักร้องก็จะได้รับค่าตอบแทนจากการให้บริการขับร้องเพลงเพื่อใช้เป็นเครื่องหมายการค้านี้

ข้อเสนอแนะสำหรับเจ้าของสินค้าหรือผู้ประกอบการ คือ จะให้คำแนะนำแก่บรรดาเจ้าของสินค้าหรือผู้ประกอบการว่า สามารถใช้เสียงขับร้องหรือเสียงขับร้องที่ถูกดัดแปลงโดยเครื่องมือดิจิทัลเป็นเครื่องหมายการค้าหรือเครื่องหมายบริการได้ เนื่องจากการแก้ไขกฎหมายเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2559 ได้มีการยอมรับประเภทของเครื่องหมายที่ใช้เป็นเครื่องหมายการค้าหรือเครื่องหมายบริการได้เพิ่มเติม คือ เสียง เพราะฉะนั้นหากเจ้าของสินค้าหรือผู้ประกอบการต้องการใช้เสียงทั้งสองประเภทดังกล่าวเป็นเครื่องหมายการค้าหรือเครื่องหมายบริการ ก็สามารถขอรับความคุ้มครองตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายเครื่องหมายการค้ากำหนดไว้ ซึ่งการใช้เสียงเป็นเครื่องหมายค้านี้ นอกจากจะเป็นสิ่งใหม่แล้ว ผู้วิจัยเห็นว่ายังช่วยให้บุคคลทั่วไปสามารถแยกแยะที่มาของสินค้าได้ง่ายขึ้น เพราะธรรมชาติของเสียงขับร้องของแต่ละคนย่อมมีลักษณะเฉพาะตัว และหากยังเป็นเสียงขับร้องของศิลปินที่มีชื่อเสียงและมีเสียงเอกลักษณ์ ซึ่งเป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไปอยู่แล้ว ก็ยิ่งทำให้บุคคลทั่วไปจดจำสินค้าหรือบริการนั้นได้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้สำหรับกรณีเสียงขับร้องที่ถูกดัดแปลงโดยเครื่องมือดิจิทัล ก็เป็นสิ่งที่สามารถสร้างให้มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวได้ โดยอาศัยทั้งเทคโนโลยีที่พัฒนามากขึ้นทุกวันประกอบกับความสามารถของผู้ใช้เครื่องมือ นั้น ยิ่งทำให้จดจำได้ง่ายมากขึ้น

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าหากเสียงขับร้องหรือเสียงขับร้องที่ถูกดัดแปลงโดยเครื่องมือดิจิทัลถูกใช้เป็นเครื่องหมายการค้าหรือเครื่องหมายบริการมากขึ้น ก็จะก่อให้เกิดประโยชน์อีกหลายๆ ด้าน กล่าวคือ แม้ผู้ใช้เสียงขับร้องจะไม่สามารถได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในเสียงขับร้อง แต่สามารถแสวงหาประโยชน์จากเสียงขับร้องนั้นได้ นอกจากการใช้เสียงขับร้องเพื่อถ่ายทอดงานเพลงแล้ว ยังสามารถได้รับคำตอบแทนจากการให้ผู้อื่นใช้เสียงขับร้องของตนเพื่อเป็นเครื่องหมายการค้าหรือเครื่องหมายบริการด้วย สำหรับเจ้าของสินค้าหรือผู้ประกอบการ ก็จะได้ประโยชน์จากเสียงขับร้องทั้ง 2 ประเภท โดยการนำเสียงดังกล่าวมาใช้เป็นเครื่องหมายการค้าสำหรับกิจการของตน ซึ่งในปัจจุบันนี้เครื่องหมายการค้าส่วนใหญ่ไม่ได้อยู่ในรูปแบบของเสียง แต่มักอยู่ในรูปแบบของภาพหรือคำหรือข้อความ ส่วนหนึ่งน่าจะมาจากการที่กฎหมายเพิ่งให้การยอมรับให้ใช้เสียงเป็นเครื่องหมายการค้า ดังนั้น จึงควรริบใช้โอกาสนี้ใช้เสียงเป็นเครื่องหมายการค้า โดยอาศัยความแปลกใหม่เป็นสิ่งที่ช่วยสร้างความจดจำให้แก่ผู้บริโภค ยิ่งได้ใช้เป็นรายแรกๆ แล้วก็จะยิ่งทำให้บุคคลทั่วไปจดจำและสามารถแยกแยะที่มาของสินค้าได้ดีขึ้น เพราะธรรมชาติของมนุษย์มักจดจำสิ่งที่ได้สัมผัสมาก่อนเสมอ และเมื่อสินค้าหรือบริการเป็นที่รู้จักแล้ว ก็จะส่งผลในทางที่ดีต่อกิจการและสร้างความเจริญเติบโตให้แก่เศรษฐกิจของประเทศต่อไป

เนื่องจากรายงานวิจัยฉบับนี้ เป็นการวิจัยที่มีจุดประสงค์เพื่อแสวงหาแนวทางในการให้ความคุ้มครองเสียงขับร้องที่ถูกดัดแปลงโดยเครื่องมือดิจิทัล ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะความเห็นส่วนตัวของผู้วิจัยซึ่งเป็นข้อเสนอแนะที่สำคัญสำหรับงานวิจัยฉบับนี้ คือ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเสียงขับร้องที่ถูกดัดแปลงโดยเครื่องมือดิจิทัล แม้ว่าเสียงในลักษณะดังกล่าวจะสามารถได้รับความคุ้มครองในฐานะงาน

สิ่งบันเทิงเสียงที่กฎหมายไทยกำหนดให้ถือเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ แต่เมื่อสิ่งบันเทิงเสียงไม่ใช่งานอันมีลิขสิทธิ์ โดยแท้ ดังเหตุผลที่ผู้วิจัยได้กล่าวไว้แล้วนั้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมความหมายของ “ดนตรีกรรม” ในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 4 โดยให้งานดนตรีกรรมนั้น หมายความว่ารวมถึง “เสียงขับร้องที่ถูกดัดแปลงโดยเครื่องมือดิจิทัล” ด้วย

สรุป

งานอันมีลิขสิทธิ์จะได้รับความคุ้มครองทันทีที่ผู้สร้างสรรค์ได้สร้างสรรค์งานขึ้น โดยจะได้รับความคุ้มครองโดยอัตโนมัติ ไม่ต้องจดทะเบียนแต่อย่างใด แต่การทำงานใดจะได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์นั้น ต้องเป็นงานที่มีคุณสมบัติครบตามเงื่อนไขการได้รับความคุ้มครองที่กฎหมายกำหนดไว้ และจากงานวิจัยฉบับนี้พบว่า เสียงขับร้องกรณีที่เป็นเสียงขับร้องของมนุษย์ไม่สามารถได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ได้ แต่สามารถขอรับความคุ้มครองให้ใช้เป็นเครื่องหมายตามกฎหมายเครื่องหมายการค้าได้ ทั้งนี้ ผลการขอจดทะเบียนขึ้นอยู่กับเงื่อนไขตามที่กฎหมายเครื่องหมายการค้ากำหนด สำหรับกรณีเสียงดัดแปลงที่ถูกดัดแปลงโดยเครื่องมือดิจิทัล สามารถได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์ไทย คือ งานสิ่งบันเทิงเสียง อีกทั้งยังสามารถใช้เป็นเครื่องหมายตามกฎหมายเครื่องหมายการค้าได้อีกด้วย แต่อย่างไรก็ตาม แม้เสียงขับร้องที่ถูกดัดแปลงโดยเครื่องมือดิจิทัล จะสามารถได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ตามกฎหมายไทย แต่งานสิ่งบันเทิงเสียงนั้น ไม่ใช่งานอันมีลิขสิทธิ์ โดยแท้ หากแต่มีฐานะเป็นเพียงสิทธิข้างเคียงเท่านั้น เมื่อในงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าลักษณะของการสร้างสรรค์งานเสียงขับร้องที่ถูกดัดแปลงโดยเครื่องมือดิจิทัล มีคุณสมบัติของการเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ โดยแท้ทุกประการ ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ในมาตรา 4 โดยเพิ่มเติมคำนิยามของงานดนตรีกรรม ว่าให้งานดนตรีกรรมให้หมายความว่ารวมถึงเสียงขับร้องที่ถูกดัดแปลงโดยเครื่องมือดิจิทัลด้วย